

Divisiiekroniek 1517, Folio 288r.

Origineel:

http://www.kb.nl/bladerboek/divisiiekroniek/browse/page_288r.html

Vertaling ©Ad van der Zee, 2013, Creative Commons 3.0

Van een grote oorlog en strijd te water die de Hollanders en Zeeuwen voerden met de Oosterlingen

In het jaar Ons Heren 1438 ontstond een felle strijd tussen de Hollanders en Zeeuwen met de Oosterse steden van het Wendische kwartier. Dit zijn Lübeck, Hamburg, Lünenburg, Wismar, Rostock en Stralsund. De oorzaak van deze oorlog was aldus. In de jaren daarvoor was er tweedracht gerezen tussen de Hollanders en de voornoemde steden, die bijval hadden gekregen van de Venetianen, de Spanjaarden en de Pruisen. De Hollanders waren zich van geen kwaad bewust en voeren met hun handelswaar oostwaarts en westwaarts. En het gebeurde dat zij door de Oosterlingen werden beroofd, mishandeld en zonder pardon in kerkers gevangen werden gezet. De Hollanders leden grote en onoverkomelijke schade en hierdoor ontstond tussen hen en de steden een groot conflict.

Stadszegel van Lübeck, plm 1280

Hertog Filips de Goede liet toen een vergadering bijeenroepen om over een vrede te beraadslagen. De Oosterse steden stuurden twee aanzienlijke mannen naar deze dagvaart. Ridder heer Hendrik Rapesilver uit Danzig en heer Hendrik Voirraet, een ridder uit Lübeck. De Hollanders stuurden eveneens gezanten, onder wie Evert Jacobszoon, burgemeester van Amsterdam, en brachten bovendien op schrift een lijst mee van alle schade die hen door de Oosterlingen was aangedaan. Deze schade werd getaxeerd op meer dan 50.000 goudgulden. Tijdens deze dagvaart passeerden tal

van aangelegenheden de revue en werd er stevig onderhandeld. Ten slotte spraken de Hollanders zich aldus uit: „Welaan, Heren, zo komen we er niet uit en wij hebben een duidelijk doel, dus kiest u maar: vergoed ons alle schade die ons door uw mensen is toegebracht of ga een openlijke oorlog tegen ons aan, in welk geval wij onze schade zeker wel op u zullen verhalen!”

Na deze woorden trokken de Oosterlingen zich terug voor onderling beraad en weigerden elk verder overleg met de Hollanders. Hierna ging ieder weer naar huis terug om te rapporteren wat er besproken en behandeld was.

Met uitdrukkelijke toestemming van hertog Filips lieten de Hollanders toen veel oorlogsschepen bouwen, zowel in Zeeland, als in de Hollandse steden Haarlem, Amsterdam, Hoorn, Enkhuizen, Dordrecht, Gouda en Rotterdam en in tal van andere steden in Holland, Zeeland en Friesland. Deze schepen werden voorzien van dappere soldaten, wapenknechten en bootsgezellen, met vaardige kapiteins en bevelhebbers. Daarna verzamelden ze zich en voeren in grote getale naar zee, bewapend op volle oorlogsterkte. En ook de oosterlingen trokken tegen hen op met oorlogsschepen en geschut. Maar dat alles baatte hen niet, hoe dapper en stoutmoedig ze ook waren, want de Hollanders ontnamen hen 20 grote schepen, waaronder drie *craeyers* uit Pruisen die met onder meer zout waren geladen. Onder deze schepen bevond zich ook een kraak die geladen was met allerlei goederen die aan Venetië toebehoorden. Daar zaten veel kostbaarheden bij die ze allemaal in beslag namen en onderling verdeelden. De kraak zelf werd naar Zeeland opgebracht en daar verbrand. Al rovend en plunderend brachten de Hollanders de Oosterlingen toen meer schade toe dan ze zelf tevoren ondervonden hadden. En precies zo had heer Hendrik Rapesilver, de ridder uit Danzig, het voorspeld toen hij zei: „De leeuw slaapt nu, maar pas op dat u hem niet wekt. Want als u hem wakker maakt, zie hem dan maar weer eens stil te krijgen”.

De dappere Hollanders en Zeeuwen waren in zulke grote getale op zee dat men lange tijd geen andere schepen op zee zag dan de hunne. En om dit te benadrukken hingen ze bezems aan de marsen van hun masten, als om te laten zien dat ze de zee hadden schoongeveegd van vijandelijke schepen. Maar terwijl de Oosterlingen die Hollanders en Zeeuwen gevangen hadden genomen, die onmenselijk behandelden, door hen in kerkers te smijten, te martelen, honger en dorst te laten lijden, zonder enige barmhartigheid, zo behandelden de Hollanders hun gevangenen juist heel vriendelijk en voorkomend.

De oorlog duurde ongeveer drie jaar, tot 1441. Op zeker moment gebeurde het, op een Sint Jacobsdag [25 juli], dat drie grote oosterse oorlogsschepen kwamen gezeild in de nabijheid van de Noorse kust. De groep stond onder bevel van kapitein Pieter Brant. De Hollanders wilden hier meer van weten, kwamen dichterbij varen en informeerden bij één van de kapiteins wie zij waren. Zij antwoordden: „Wij komen uit Oostland en Pieter Brant is onze hoofdman.” Toen zeiden de Hollanders: „Morgen zullen wij strijd met u leveren en uw schepen aan onze boorden opbrengen”. De volgende morgen na zonsopkomst kwamen de Hollanders met zes schepen aangezeild, die echter lang niet zo groot waren als die oosterse. Ze waren bemand met 550 man en gereed om de Oosterlingen te bevechten. Toen de Oosterlingen deze zes scheepjes aan zagen komen, dreven ze daar verachtend de spot mee en riepen: „Kom maar dichterbij, dan zullen we al uw zes schepen in één van de onze laden!”

De Hollanders voeren op de schepen af, enterden deze en de strijd brak los. De Hollanders slaagden

er in om alle drie de schepen te veroveren. Ze maakten zich meester van een rijke buit en namen velen gevangen, onder wie de hoofdman Pieter Brant. Veel opvarenden werden gedood of verdronken. De rest en hun schepen werden opgebracht naar Hoorn in Holland. De goederen en de gevangen werden onderling verdeeld. Pieter Brant, de kapitein, trof het om geloot te worden door een rechtschapen man die hem goed behandelde.

Enige tijd daarna kreeg Pieter Brant verlof van de heer die hem gevangen hield, om op borg naar Oostland te reizen. Daar aangekomen sprak hij aldus in het openbaar tot zijn landgenoten: „Wij onzaligen doen de Hollanders zoveel leed aan, we martelen hen en laten ze van honger en dorst sterven in duistere kerkers. Maar zij gedragen zich als edele en barmhartige christenmensen en bewijzen ons grote vriendschap. Want kijk, ik ben goed gevoed en gekleed en ze hebben mij laten gaan op mijn erewoord, totdat ik weer terug zal komen.”

En omdat deze Pieter Brant een alom gerespecteerd persoon was werd hij direct door de Oosterlingen geloofd. Door zijn verhaal besloten ze om de oorlog niet meer verder te voeren.

In het jaar ons Heren 1441, op Sint Dionysiusdag [9 oktober], werd een dagvaart gehouden in Kopenhagen. En daar werd besloten om gedurende 12 jaar een bestand in acht te nemen tussen de Hollanders en de zes Wendische steden. En tijdens diezelfde dagvaart werd ook een vredesverdrag gesloten tussen hen uit Pruisen, de koning van Denemarken en de Hollanders.

Voorts, in het jaar 1438, toen de bovengenoemde oorlog uitbrak, woedde er een grote brand in de stad Gouda, de dag na Sint Bartholomeusdag [25 augustus], van 's avonds 8 uur tot de volgende morgen om 7 uur, waardoor een groot deel van de stad in vlammen opging. Maar omdat het net vloed was in de IJssel konden de mensen vele goederen in veiligheid brengen op de schepen die in de haven lagen.